

ES MENU RQUÍ

MISCELÁNEE DE LITERETURE, CIÈNCIES Y ARTS

Redecció y Edministreció

Bestió, n.º 13

Nombre sueltu, 5 céntims de pte.

Id. etressad, 10 id.

S' EMOR PATRIU

Se peraule *patrie* prucedex de *pare* y signifie es peis eont hem nescud; es dir: se tère ó es punt qui, còm es pares, mus pruduex y mus reb primé que ningun altre en aquest mon. Si e més de nexerí, llevò mus i criam y ei vivim molts d' aña demunt, precisemént li hem de pular un cèrt efècte ó queriñu, qui tant còm turnam grans eréx, fins qu' erribe e cunvertirse emb emor, més ó ménus intèns, segons es gusts y beneficis que d' élle n' hem rebud.

Equell qui no s' ha mugud may de ca séue no pod cumpèndrer tan bé equest emor, perque no ha estad privad des sèu peis; però es vietjedós y més encare es qui viuen llargues tempurades per altres tères ó per le ma, saben se tristese que done s' eusèncie de se patrie y prucuren fér lu pussible per turnarí. Altres però, qui cumprenen qu' es séus interéssus els ubbliguen e permenêxer e une altre part, se cunformen en viurer eusènts y pòsen queriñu e nes punt que ses circuns-tancias els han cutlucad y li donen es nom de *patrie aduptive*, perque l' han eduptade per necessidad, no pudent permenêxer e se pròpie y primitive.

S' emor patriu pués, es un epégu que tenim e élle, ja sigui per heveri nescud y rebud demunt es nóstru ser, ja perque vivintí hem pugud satisfér ses nòstres eczijències, ja perque reguneguds e nes séus beneficis mus l' estimam y vulem es séu bé. De mòdu qu' es un dever de tote persona hunrade, qui s' estime y vòl esser respectade dets altres, tenirli emor.

Se patrie pruvè de pare;

Y exí còm mus estimam
 Equells de qui dimenam,
 Es tembé se patriê care.

Sémpre equell trusset de tère
 Eont hem nescud, impòse;
 Es per s' hòmu une gran còse,
 Dificilmént sen desfèrre.

Y si còlcú le maltrate
 Ó mus insulte per élle,
 E nes còr y e se titèlle
 Es nòstru emor si retratte.

Le defensam e tot prèu
 Y per elebarlê milló,
 En gròsse setisfecció
 Recurdam lu que sen trèu.

Equells qui d' elle s' envan,
 Per pèssetjarse ò per riurer,
 Epènes pensen escriurer,
 Perque creuen turnerán.

Equells però qui pertexen
 Per fèr llargues tempurades,
 S' eñoren moltes vegades,
 Més e le fi cumpere xen.

Y es qui s' envan y no tornen,
 Semblant une gènt esquive,
 Qui prenen patrie eduptive
 Y en viurer fòre es cunformen,

Tant si moren pròp còm lluñ,
 Si se patrie es pòse en guèrre,
 Qui ménus pensam si efèrre
 Defentsantle emb es séu puñ.

De mòdu qu' es molt estrañ
 Que trubem gènt desetese
 Y contre neturelese:
 Un será un maleverañ.

Qui se patrie no s' estime
 No s' estime e si métex;

Puis es pròpi de qui n'ex
Epreciar lu qui l' enime.

F.

GEULUGIE

I.

Se superficie del Mon, no solemént mus présente un in-
mèns camp eont estudiar científiquemént ses sustancies ò
metèries qui le cumponen, sino tembé ses señals que mus
menifèsten hevèr petit le Tèrre revulucions espentoses. Y si
mus eficam en s' everigüeciò de ses causes quiles van mutivar,
perdem es cap des fil de s'essuntu.

S' igueldad de ses capes de tèrre, qui formen se costre soli-
de d'es plenete que noltrus hebitam; ses pujades y devellades
des terrénus, ó siguin ses muntañes es mars y es plans; ses
grendioses rôques, ses mines de marmuls, querebó y metalls,
y tantes castes de còses com se troben dins ses entrañes de
le Tèrre, mus diu tot e se nostre inteligèncie que'l Mon ha pes-
sad per innumerables y cunsiderables revulucions.

Lu que mus fá cumpèndrer més es queteclismes qui ha he-
gud, son es trossus d'animals y animals sensés que s'han tru-
bad devall se tèrre y per demunt ses muntañes. Es sebud de
molte jènt, que s'han trubad y se troben cluvees de escupi-
ñes y demés meriscs, com réstus d'altres animals per perat-
jes qui estan molt enfore de le má. Per demunt ses muntañes
d'es Pirinèus y dels Apeninus, se troben réstus de meriscs,
trossus de animals meritims, qui evuy no se pesquen sino per
l'Assie y per l'Emèrique; y altres, qui are no son cuneguds.
Demunt d'equestes muntañes s'han trubad quenevéres de be-
lenes senseres y trussetjades y altres castes d'animals.

J. F. S.

En Juenet y sun Pare

Pare.—Juenet, tu éts un bòn etlòt y vuldríe que t' eplicasís molt e fi d' erríbar e ser un hòmu de prufit y féssis hunor e se téue patrie.

Juenet.—Féré lu que pudré per es méu peis, perque demunt éll i hé nescud, mi hé criad, ei téng emigs y cumpreng qu' es molt just que pensi en tot essò.

Pare.—Escultem: en primé llòg, te vatj rêbrer en gran satisfacció cuant vas venir e n' equest mon; después, hé cercad per equi tot lu necessari per mentenirtê y cunduirtê fins qu' has tengud pròu edad per enar e escòle y epêndrer de lletjir, escriurer y estudiar; t' hé prupurciunad diversions, cumpañs, juguetes, bòn menjar y bòn bèurer, vestids nòus y totes ses còses qu' hé pugud, per férte egredabble se vide; y sòls te deman, en recumpènze, que pensis en jò, perque no en trubarás un altre qui t' estime còm tun pare, y que faxis hunor e nes téu peis, de qui has rebud tots equest beneficis.

Juenet.—Estig molt egreid de vustê y m' estim tant se méue patrie, que vuldríe fos se més bén viste de totes.

Pare.—Si es exí, no has de dexar s' estudi ni feltar e ses escòles, has de meditar molt demunt lu qu' estudies per ependreu bé, has de tenir judici y prucurar fér tot lu que puguis pes téus cumpetriòtes perque t' epreciin y t' ejudin en totes ses téues empreses, y has de tenir sèmpre présent, que s' emor e nes téus semblants, ha de ser se téue principal norme.

Juenet. Y si jò fatj tot lu que pug y no me currepònen ò me cuntrerien?

Pare. Non faxis cas, seguéx es téu quemí endevant sense escultar ningú; y si òbres bé, erríberá es die que te cunexerán y veurán es téu mèrit. Cuant un es jove, se sang prèst li bull y tot u vuldríe fèt emb un mumént; lu cual no pòd ser, perque ses còses necessíten es séu témps per férsê ò erreglarsê. S'esperíencie, qui es se mare de se cièncie, mus u demòstre exí; y un jove, per se séve póque edad, no en pòt tenir gaire. Per essò has de reflexiunar lu que te dig y t'has d'ermar de pecièncie per edquirir práctique, qui sòls s'elcan-

se per mèdi des témps y emb es menetj cuntínuu de ses còses.

Juenet. Es que jò vuldríe fèr molt y no pug.

Pare. S'impecièncie, en llòc d'ejudar, eture e vegades de puder fèr lu qu'un vòl; y cunvè tenir mestòst se calme neces-
sarie per no precipitarse y esburdellaró tot. Creumê, prucu-
re ser bòn ellot, no faxis empertinències é ningú, epliquet,
respècte e tutòm y veurás còm un díe lugrerás lu que de-
sitjes.

Juenet. Déu u faxi.

Pare. Déu fa sèmpre de se séue part lu que tròbe que cun-
vé; y nòltras hem de procurar fèr tembé de se nòstre tot lu
que puguem, puestu mus diu Déu: ejudet y t'ejuderé.

Juenet. Tendré presént ses séues edvertències.

Pare. Y en treurás un bòn prufit.

Juenet. Li don les gracias, mun pare.

CRÒNIQUE LUCAL

Cupiam des *Vigia Católico* lu sigüent:

“Hemos recibido la visita de un nuevo periódico mahonés, escrito en *menurquí segons el perlam evuy die*, segun sus redactores, y segun nosotros, en bárbaro, pues ni hoy dia ni nunca se ha hablado el menorquín de tal manera.

¡Por amor de Dios, señores amasadores de *Es Menurquí!* no es esta la manera de *esténdrer é mesure de ses SEUES forses, s'instrucció é se nostre patrie, ni de donar moviment y vide é ses bones lletres* ni de *despertar des seu ¡LETARGU! é se literature menorquine*. ¡Por amor de Dios! repetimos. Que no salga de Menorca ningun número de esos, porque se van á burlar de nosotros nuestros hermanos de Cataluña, Mallorca, Valencia y Provensa, y todos los hombres de sentido común.

Por amor de Dios, dejen Vdes. en paz á la *literature menorquine*, que ningun mal les ha hecho; y sobre todo eso de ser *Es Menurquí* “sense culó pulític ni religios de cap caste,, demuestra poco carácter y no es verdaderamente *menorquín*, porque el buen hijo de esta tierra no puede ser ateo, y el que no tiene color religioso de ninguna clase ó es hereje ó ateo, ó está *tucat des bulet*, como dirían los redactores de tal periódico.,”

CUNTESTECIÓ

Ucupantsê es *Vigie Quetòlic* de se nôstre eperició, ja veuen lectos, que lu primé que fa per cuntestá e nes nôstru curtès seludu, es criticarmos, côm e pare mèstre, sobre si perlam bé ô malemènt es menurquí. Si digués escriurer, el ménus derie e cumpèndrer qu'está eferrat e lu vèi; perô dirnos que ni evuy ni may s'ha perlad de tal menére, essent tots menurquins, casi casi ha fét aigu. Ja mus envierá une gramátique, un dicciunari y un mèstre, si es servid, y llevò veurem qui es qui n'ha d'epèndrer y qui es qui está tucad *des bulet*.

Hem rebut, emads lectos,
Un pepé de Ciutedèlle,
Qui tôque se quemèlle
D'un modu es més espentos.

Es es *Vigie Quetòlic*,
Qui equival e universal;
Y temem li hágim fét mal,
Uquesiunantlí gran colic.

Noltrus li vam fé es seludu,
Lu metéx qu'nes demés;
Y es die dèu d'equest més,
Mus respon de lu més rudu.

Mus diu que no es menurquí
Lu que noltrus escrivim;
Y noltrus li repetim:
Ydó, que será?.....Lletí?

Eñedex, perlam en bárberu
Y es demostre sulfurad:
Pudê se li ha indijestad
Y nesessite rebárberu.

Prégue...no surti cap nombre
Des MENURQUÍ, de Menorque;
Y ses llágrimes se torque
Perque es bon sentid s'essombre.

Vigie, misericordie!

No mus vulguis tant de mal,
 Que no hem fét pecat murtal
 Ni hem promugud cap discordie.

Si Es MENURQUÍ literari
 Ha surtit y no pulític
 Ni religios, es ser requític,
 Herétje, ni temerari?

No es mòdu de curretjir,
 Pigar d'equeste menére:
 Exo u sol fé un quelevére
 O un qui no sab lletjir.

Pero tu mus has entês
 Y t'has enfedad multíssim:
 Téns un modu eccetlentíssim
 De demustrarte curtês.

No invéntis que te pruvoc,
 Que tu em pruvoques e mí;
 Dius no som ve menurquí
 Y demostr querácter poc.

En se téue mensedumbre
 T'infles y me vols etéu:
 Espére, ferem beldéu
 Y veurem qui es qui desllumbre.

Tu qui ja surts per defore
 Si et llejex colque ilustrad,
 Prést heurá quelificad
 Te curtesie de more.

No es de quetolics, germá.
 Trectar d'equesté menére,
 En que fos bén vertedére
 Se critique qu'em véns e dá.

Y es que non vol, no Señó,
 D'ilustreció equest *Vigie*:
 Que u conti e se séue tie
 Y veurá com téng reó.

ES MENURQUÍ.

Succiò Humurístique

Un cas

Cèrte dône pes querré
 Venie faves turrades
 Y coques bambes tembé,
 Côm u veim moltes vegades.

Y per fêr guenancies fôrtes
 De se séue merquencie,
 Cridaue prop de ses portes,
 Tot lu més fort que pudie:

Qui compre faves turrades.
 Bones coques bambes fresques?
 Enem dônes, van tirades.

—Passe emb essó en Tôni Tresques,
 Qui es un atlôt molt dimôni,
 Y prést prést le va esquerní.

—Mire, et pigueré Tôni,
 Se dône me li va dí.

Merexès tres bufetades.
 —Y cuntéste en Toni Tresques;
 Qui compre coques turrades,
 Bônes faves bambes fresques?

Muscart.

Xerades y endevinays

Sulució é se cherade de s'enterior nombre

RE-GA-LU

J. POC-CERVÉLL.

GRAN BRANCA D'EDLÁ

Emb equestes lletres s'ha de furmar es nom d'un d'es
 punts més pulids de s'ille, molt visitad dets estrenjés.

(Se sulució e nes procsim nombre.)

Imprénte de B. Fábregues, Querré Nou, 25.